

ห้ามมาปลูกสะดอกกันกันเงอะ

สรวุฑ จันทรร

ห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์บริการ

สะตอ เป็นไม้ยืนต้นจำพวกพืชตระกูลถั่วอีกชนิดหนึ่ง จะนิยมปลูกกันมากและมีมากในท้องที่จังหวัดทางภาคใต้ ปัจจุบันคนเกือบทั่วประเทศของประเทศไทยจะนิยมและรู้จักรับประทานสะตอกันมาก สาเหตุที่ทำให้ทั่วทุกภาครู้จักรับประทานสะตอกัน มีผลหลายประการ โดยเฉพาะคนภาคใต้ ซึ่งถ้าไปอาศัยอยู่ภาคอื่นจะเป็นผู้นำเอาสะตอไปเผยแพร่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนั้นสะตอจึงเป็นที่นิยมชมชอบของนักบริโภคและประชากรทั่วไปในขณะนี้

ภูมิประเทศทางภาคใต้ เริ่มตั้งแต่จังหวัดชุมพร ลงไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส บริเวณนี้ จะได้รับลมมรสุมและมีความชุ่มชื้นดีกว่าภาคอื่น ๆ มีผลทำให้สะตอขึ้นได้งอกงาม ทำให้คนทางภาคใต้มีโอกาสได้กินสะตอกันตั้งแต่เดือนมิถุนายนจนถึงเดือนพฤศจิกายน เกษตรกรทางภาคใต้จะพบสะตอขึ้นอยู่ตามป่าทั่วไป และมักขึ้นอยู่ตามเชิงเขา ตอนแรกก็เป็นสะตอป่า แต่ต่อมาก็เป็นสะตอบ้านคือ เกษตรกรนำมาปลูกกันเองเพื่อไม่ต้องไปพึ่งภูเขาเพื่อหามารับประทาน สะตอเป็นพืชที่ขึ้นได้เกือบทุก ๆ แห่ง ไม่ค่อยเลือกที่เกิด แม้แต่ในสวนยางสะตอก็ยังสามารถขึ้นหยัดขึ้นได้

สภาพพื้นที่ที่ใช้ปลูกสะตอ สะตอเป็นพืชที่ชอบดินร่วนหรือดินเหนียวปนทรายที่มีพืชหรืออินทรีย์วัตถุที่อุดมสมบูรณ์ มีความชุ่มชื้นดี ไม่ว่าสภาพพื้นที่จะเป็นที่ราบหรือที่ดอนก็ตาม สะตอจะขึ้นได้ดีมากถ้ามีพื้นที่ตามลักษณะตามที่ได้กล่าวมาแล้ว สะตอจะเจริญงอกงามได้ดี ถ้าเกษตรกรปลูกสะตอใกล้ ๆ กันกับจอมปลวก เพราะใช้ดินจอมปลวกเป็นปุ๋ยแทน แต่ถ้าจะปลูกสะตอในพื้นที่ที่มีดินเหนียวจัดหรือดินทรายจัด เกษตรกรจะต้องปรับปรุงดินให้ร่วนเสียก่อนจึงจะใช้ได้ ส่วนในพื้นที่ที่มีน้ำขังอยู่ตลอดเวลา เกษตรกรก็ไม่ควรจะไปปลูก นอกจากจะหาทางระบายน้ำออกให้สะตอเสียก่อน จึงทำการปลูกสะตอได้

พันธุ์สะตอที่ใช้ปลูก สำหรับสะตอที่พบเห็นอยู่ตามตลาดโดยทั่วไปมีอยู่ 2 พันธุ์คือ สะตอดานและสะตอขาว ซึ่งเกษตรกรสามารถแบ่งได้ตามลักษณะของฝักเท่านั้น ส่วนในด้านลักษณะของต้น พุ่มใบ ใบ ช่อดอก จะแตกต่างกันไม่ออก คงแยกได้เฉพาะฝักของสะตอเท่านั้น ส่วนรสชาติของสะตอทั้งสองพันธุ์จะเท่ากัน

สะตอขาว ลักษณะของฝักสะตอจะบิดเป็นเกลียว ฝักจะสั้นบ้างยาวบ้างแล้วแต่พันธุ์ ขนาดความกว้างของฝัก 3.8 ซม. ยาว 32.5 ซม. ฝักสะตอฝักหนึ่ง ๆ จะมีเมล็ดตั้งแต่ 12-20 เมล็ด กลิ่นของสะตอขาวไม่ค่อยฉุนนัก ส่วนรสชาติดีกระเดียดไปทางหวานปะแล่ม ๆ เนื้อในของเมล็ดสะตอพันธุ์นี้ไม่ค่อยแน่นนักเป็นพันธุ์ที่

นิยมของนักบริโภคสะตอทั่วไป

สะตอดาน ลักษณะของฝักแบนตรง เหมือนกับกระดาน จะไม่มีลักษณะบิดเบี้ยวเหมือนสะตอขาว เมล็ดในจะใหญ่ ความยาวของฝักประมาณ 31 ซม. ส่วนความกว้างของฝักประมาณ 3.9 ซม. ในฝัก ๆ หนึ่งของสะตอมีประมาณ 10-20 เมล็ด มีกลิ่นฉุนจัด สำหรับเนื้อในเมล็ดแน่นมากเป็นที่ชื่นชอบของนักบริโภคสะตอที่ชอบฉุนจัด

สะตออีกชนิดหนึ่งที่เป็นสะตอป่าแท้ ๆ ส่วนมากมักจะพบบนภูเขาหรือป่าทั่ว ๆ ไป เกษตรกรนิยมเรียกว่า "สะตอต่อแหล" ฝักจะแข็งเมล็ดแข็ง ชาวบ้านไม่ค่อยนิยมรับประทานกัน สะตอเป็นไม้ยืนต้นที่มีพุ่มใหญ่มาก มีอายุยืนนาน ลักษณะของทรงพุ่มโปร่ง กิ่งก้านสาขาคด้าย ๆ กันกับต้นหางนกยูงที่ปลูกกันเป็นไม้ประดับอยู่ทั่วไป จะผิดกันก็ตรงใบ ก้านใบโปร่งและเล็กกว่าหางนกยูงเท่านั้น ส่วนใหญ่สะตอเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ตามชายป่า เป็นพืชที่ให้ฝักตอนปลายยอด เป็นการยากที่ผู้ที่ไม่ชำนาญการปีนป่ายต้นไม้ที่จะขโมยสะตอได้ ไม่เหมือนกับพืชผลไม้อื่น ๆ

การขยายพันธุ์สะตอ วิธีการขยายพันธุ์สะตอสามารถทำได้ 3 วิธี โดยการปลูกจากเมล็ด การตัดกิ่งชำและการติดตา สำหรับพันธุ์ที่ควรเลือกเอามาขยายพันธุ์ควรจะต้องถือหลักดังต่อไปนี้ ฝักยาวสวย เมล็ดแต่ละฝักเรียงติดกันแน่น เมล็ดใหญ่ได้ขนาด ฝักสมบูรณ์ดี

การปลูกสะตอ ที่ชาวบ้านหรือเกษตรกรทั่วไปนิยมทำกันคือ การเลือกหาสะตอป่า ซึ่งจะขึ้นอยู่ตามใต้โคนต้นสะตอ หรืออาจจะเอาเมล็ดสะตอมาเพาะทิ้งไว้ตามบริเวณข้างบ้าน เมื่อสะตองอกออกมาชาวบ้านมักจะถอนต้นสะตอ จัดการตัดยอดทิ้ง หากไม่กะทันหันจะนำลงไปในดิน เอารากของสะตอมาลงปลูกใหม่ ๆ ถ้าเลี้ยงจัดควรให้น้ำบ้างพอสมควร ส่วนวิธีการปราบวัชพืช การพรวนดิน การให้ปุ๋ย เกษตรกรจำเป็นจะต้องทำเพราะจะทำให้ต้นสะตอเจริญเร็ว ส่วนปุ๋ยควรใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ใส่บริเวณรอบโคนต้น ๆ ละ 1-2 บွ่งก็ โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรจะไม่นิยมใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์กัน นอกจากว่าต้นใดหรือหลุมใดที่มีความเจริญเติบโตไม่ดี ถึงจะมีการใส่บ้างเล็กน้อยเพื่อเป็นการเร่งการเจริญเติบโตให้ทันกับต้นอื่น ๆ

ต้นนี้สะตอจึงเป็นพืชที่เกษตรกรน่าจะนำมาปลูกกัน อาจจะไปดูที่วัดบางไร่ บึงนาค หรือตามสวน เพราะนอกจากผลของสะตอจะรับประทานได้แล้วเมล็ดของสะตอมาทำประกอบเป็นอาหารแล้วต้นสะตอยังมีประโยชน์ใช้ทำเป็นร่มเงาได้ดี เพราะต้นสะตอเป็นไม้ยืนต้นที่มีขนาดสูงเหมือนต้น แต่ไม่สูงใหญ่เท่าไคร้ และสะตอยังเป็นพืชที่ปลูกง่าย ปลูกได้กับดินแทบทุกชนิด หรือว่าเกษตรกรจะปลูกเป็นพืชแซมก็ได้เหมือนกัน.